

სწოლის ოქრსელი

სურათებიანი დამატება

დამატების № 39.

კვირა, 5 მაისი 1902 წ.

ბაზეთის № 1799.

მ მ ი

(იგავი)

გუტყენი დ—ს.

ზაფხულის შუადღის პაპანაქება იყო. ცხარე მზის სხივებს ქვეშ, ქალაქიდან მოშორებით, სადაც ხმაურობა აღარ ისმოდა, წყნარ და მღორე, ლევიარ ცასავით მოკრიალებულ ტბის ნაპირზედ ძველი, მივიწყებული ქობი საცოდავად სთვლემდა. კელაბტრებივით მაღლა წასული ვეებერთელა ქანდრები ქობს თავს დასცქეროდნენ და ჩუმის შრიალით თავისის კენწერობით თითქოს ერთმანეთს რაღასაც ეჭურჩულებოდნენ, ზარმაკად ირხეოდნენ. ხშირსა და ჩრდილოვანს წაბლის ხეებს ქვეშ მგალობელ ფართოსანთა ვიფლი-ხივილი ისმოდა. ცახედ ღრუბელი არსად მოჩანდა. ისმოდა მხოლოდ ფართოსანთა საამური კიკიკი და ჭრიაშული. დრო-გამოშვებით კი, თითქოს რაღაცა ჯადოქარმა ძალამ დაბერაო, ირგვლივ ყველა იღუმალობდა, არსად შრიალი, არსად ხმაურობა აღარ ისმოდა, თითქოს ყველას ჩასძინებიაო. ფოთლის შრიალი რა არის, ხამუშ-ხამუშ ისიც კი მისწყდებაო ხოლმე... ერთს ამგვარ წამთავანში, ქალის პირად გამოჩნდა ორი მალხაზი, მარდი მერცხალი. თეთრს ყელ-გულსა და მოლურჯო ფრთებს მზე

სიციხისაგან მოქანკულბმა ჩუმად დაიწყეს ნისკარტებით ბუმბულის სწორება. უცებ ფრთები შეიბერტყეს და თავები აიღეს. ეტყობოდათ რაღასაც ყურადღებით ყურს უგდებდნენ... მავთულებიდან რაღაცა უცნაური ხმა გამოისმოდა და ჭრიალით მისრიალებდა, რომელსაც ბომები ყრუდ აქა-იქა ბანს აძლევდნენ. ეს იყო 1896 წ. მათათვეში.

— რაღაცა უცნობი ხმაურობა შესისხს: „ომია, ომი,“ — წამოიძიხა ახალგაზრდა მერცხალმა.

— ოხ, ღმერთო ჩემო! და მერე რასა ჰნიშნავს ეს ხმაურობა?

ხანწი შესული მერცხალი კი ამდროს ჩუმად ყურს უგდებდა, — ეტყობოდა რაღასაც ღრმად ჩაჰფიქრებოდა.

— ყური მიუდგე, ჩემო ძვირფასო! — წამომსთქვა ბოლოშ ალღელებით უფრო ხნიერმა მერცხალმა. — დიდნახია მას აქეთ, ჩემო კარგო, რაც ეს მოხდა, დიდი. მას შემდეგ ბევრჯერ ემოგზაურეთ აქედან აფრიკაში და უკანვე დაბრუნდით ვეროპაში. მე და მამაშენი მამონ, აღარ მხსნოს პირველი თუ მე რე ოჯახობით, ერთს კარგად შექმლებულ გლეხ-კაცის კალოზედ ვცხოვრობდით. გლეხ-კაცსაც და მისს კოლსაც ძალიან ვუყვარდით. მართალია; ანკი და დაუდევარი შეილები ჰყავდათ; მაგრამ ახას გვეჩიოდნენ, ბუდეს არ გვიშლიდნენ, პატივს გვცემდნენ. ამრიგად ეს კეთილი ხალხი, ჩვენი მეგო-

ფოთლის გუბერნიის თავდაზნაურთა დეპუტაცია პეტერბურგში.

სამსჯელ უკლებრებად. ვისირილეს, შემოტრიალდნენ, და ტელეგრაფის ჰავთულზე შემოსხდნენ, რომლის შვიი ზოლიც ხშირსა და მჭანე ფოთლებზედ ნაოლად იყო ამოქულებო.

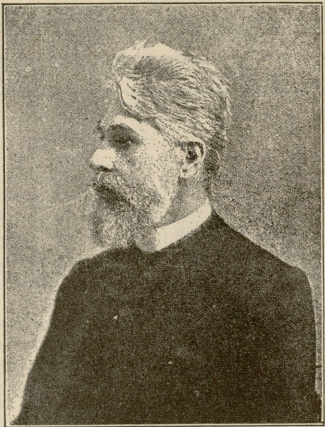
ბრები, ბედნიერად და ერთგულად სცხოვრობდნენ და ჩვენც მათთან ერთად ბედს არ ვემდუროდით. ოხ, რა კარგად, რა თავისუფლად ვცხოვრობდით მამონ, რამ იცოდეს!

მაგრამ ერთს დღეს, წყევულ და კრულიმც იყის მისი სხე-
ნება, მახლობელს მინდორზედ გამოჩნდა უოვალივი ბზბო
ხაღისა. მალე ბზბომ ყველა გზები დიჭირა და ჩვენს სო-
ფელს შემოესია. რალა ცა საო-
ცარი ხალხი იყო, უნებურად
ყველას შიშსა და სიძულვილს
აგაძრბინებდნენ.

დამფრთხალინი და შემინე-
ბულნი მე და მამაშენი, თავ-
დავიწყებულნი მამინეე შიშისა-
გან სოფლიდან სადღაც ვადვი-
კარგენით. ბევრი ტანჯვა გამო-
ვიარეთ იმ გზაგზობაში. თან
გვაშინებდა ხედილი ჩვენის პა-
წია ბარტყების, შენის უფროსის
დამებისა. არ მახსოვს, როგორ
მოხდა, მაგრამ რამდენისამე ხნის
შემდეგ ჩვენ უცებ ძველის ციხის
ნაშტრებს წავადექით. შიშისა და
დალოლოობისაგან მალად ვა-
დახვეწილებმა და ღონე-მიხდი-
ლებმა თავი ციხის ქერ ქვეშ
შევაფარეთ. ჩვენს გაჭირვებას
საზღვარი არა ჰქონდა. მაგრამ
რალა დავგრჩნოდა? ისეე ბედ-
სა და გარემოებას უნდა შეფ-
რაგებოდით. ამ ჩვენის თავ-
შესაფარიდან ხალხის თვალ-
ყურის დევნება უშიშრად შეგვე-
ძლო. საშინლად უცნაურად გვეჭყენებოდნენ მაშინ ყველანი:

არასოდეს ისე არ გვენახა ხალხი: ტანთ რალა ცა ბეჭყირალა
ტანისამოსი ეცვათ, ხელში და წელში წყვირანი სხვა-და-სხვა
ზომისა და სახის რკინის ჯოხები ჰქონდათ. ყველანი მოძრა-
ობდნენ. ვაშმაგებულნი ჯოხებს აქეთ-იქით აწნევდნენ. დრო-
გამოშვებით კი ერთმანეთსაც უახლოვდებოდნენ და რალა ცა
გელურის ყვინათა და ზარით ერთმანეთს თავს ესხმოდნენ,

ქოს ეგ არის წლობით დამწეულთ ახლა უნდა ამოიყარონ
მუტყლიო. სამწუხაროდ თვით პირტყვებიცი—კი (ღარი მახ-
სოვს, ვგონებ ცხენები იყვნენ) ამ საზარელსა და თავბრუ-დამ-
სმეველს ჯოჯოხეთში ცვივოდ-
ნენ... ხან აქ, ხან იქ, ერთთავად
სქელი შავი ღრუბელივით კვან-
ლი ადიოდა დედამიწიდან და
თან შორს ირვდელივ, დამაყრ-
ბელი გრგვინა-ქუხილი და ქე-
ქა ისმოდა. გვეგონებოდათ, მიე-
ბიცი კი ძირიან ფესვიანად იძე-
რანო. მოთბულ თივსავით
ხალხი მიწაზედ ცვივოდა და
დამახინჯებულნი საცოდავად
ფართობლებდნენ. ღვარად წამო-
სულ სისხლისაგან მიწა მალად
გაწითლებულიყო. ჰაერში განუ-
წყვეტელი ყვირილი და კვენესა
ისმოდა...

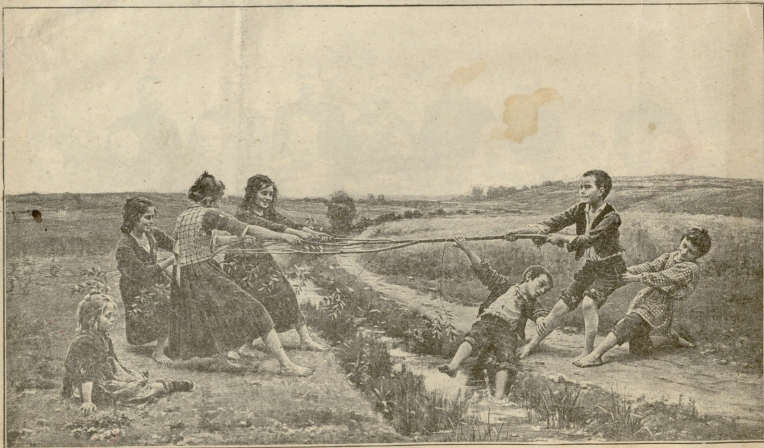

ახლად დანიშნული საერთო განათლების სამინისტროს მმართველად
გ. ი. ზენგერი.

—რა ქორის წივილია?— შეე-
კითხა ახალ-გაზდა მერცხალი.

—ო, არა, უფრო უარესი,
უფრო საზარის ის იყო გუ-
ლის გამშირაგი ყვირილი და
კვენესა დასახირებულ და და-
გლეჯილ დაფლეთილ ხალხისა,
რომელნიც საკუთარსავე ატა-
ლებებულს სისხლში სცურავდ-
ნენ...

ეს ამბავი არას გზით არ დამვიწვდება... მახსოვს ხან-და
ხან ისეთი სასოწარკვეთილებამდე მიყვავდი ამ საზარელს კენე-
სა-გმინვას, რომ შიშისაგან ვინაღობოდი და ფრთის ქვეშ თავ-
ამოფარებული სიკვდილს ევლოდი. მხოლოდ მამაშენის სიმა-
შაცმა და მხნეობამ გამაძლგებინა, ამატანინა ეს ჯოჯოხეთი.
როდესაც მოესულიყრდი, მახსოვს მამაბო მამაშენმა, რა სა-
ზარლობა ენახა: სისხლის მორგვეში სცურავდნენ თურმე და-

„აბა ვინ დასაბეჭდეს!— სურათი ზატყენისა.

ჭეტდნენ. სწორედ რომ საძაველი საწაბები იყვნენ ხოლ-
მე იმ დროს: მტაცებელ სისხლს მამელ მხეციბივით შეუბრა-
ლებლად ესხმოდნენ თავს ერთმანეთს გროვა-გროვიდ, თით-

ვგლეჯილი ხელები და ფეხები კაცებისა. დაამხრებულნი
დამახინჯებულნი ლეშები ადამიანთა და ცხოველთა. ყოველს
ვე აბას საძაველი, გულ მიმანელი სურნი სიბოდა. ეხლოც კი

შიშის გრუნტული დამივილის ხოლმე ტანში, მაიმუნის ნაამბობს რომ გავიხსენებ.

რამდენსამე მოუსვენარს და დაუღვარას კვირის შემდეგ თითქმის ისევ ყოველივე დამშვიდა. მხოლოდ ყვაეები, სვავები და სხვა მტაცებელი ფრინველები არ გვასვენებდნენ კიდევ დღიანს, რადგანც ცალოერ კუქს ამ მოკვრით იკორავდნენ. ფრინველები ჩვეულებრივ უღარადელად ჰგალობდნენ ტყეში, ყვაელები იფურჩქნებოდნენ და საამურს სუნენლოვანებას აერცლებდნენ.

ზოლო ღრის გადაყვყვიტეთ, ეს საზარელი ადგილი და გვეტოვებინა და ისევ ძეღლს ბუღეში დაგბრუნებულყავით. მაგრამ, ვაი, რომ ჩვენ სანახავი ენახეთ იქ!

უწინდელი, გაცერებულ სოფლის მამიერად მხოლოდ ნანგრევებია და გვიხდა. სახლი და კალო, სადაც ჩვენი ბუღე იყო, დამეწვათ, გაინადგურებინათ, ჩვენი კეთილი დისახლისი და მისი ბავშვები შავებით დაგვხდნენ. ოდესმე მზიარულნი და უზრუნველნი, ახლა მთლად მწუხარნი, დანადლიანებულნი იყვნენ, ერთთავად სტიროდნენ. თითონ კაცი არსადა სჩანდა. აჰან ჩვენ ძალიან გავგაცივრია, მაგრამ მიზუნი მალე გავივეთ.

მასოსკ ერთხელ უმცროსი შვილი. რომელიც ძლივს ადგა ფეხზედ, შეეკითხა დედას:

— მამა სად არის? რატომ არსადა სჩანს? ნუთუ აღიარსად მოვი?

— აღარ! — მიუვოა თვალ-კრემლიანმა და ღრმად მწუხარებღეღამ, თან შვილი მ გრად გულში ჩაიკრა და წაირურჩულა:

— მტრებმა მოვიკლეს!

მელიც ხალხმა ხელოვნებად გადააქცია, ერთმანეთის ელტრისა და ზოციის ხელოვნება

— რაღა, საყვარლო დედა! ჩვენ ხომ ჩვენებს არა გზოკამთ, გვიყვარს მათთან ერთად ჰერეში ნავარდი; ყველანი ერთად ვმოგზაურობთ ხოლმე თბილ ქვეყნებისაკენ. ვეურთოდებით ერთმანეთს საერთო სიყვითისთვის, ერთმანეთს ბუღეების გაცეთების ვშველით, ვამაგრებთ და ვაშენებთ სუსტს, ერთად ვებრძვით საერთო მტერსა, გვაქვს საზოგადოლო...

— მერე, მაგილი რა გინდა სთქვა? — და ციწვით გააწყვეტინა ხანში შესულმა მერცხალმა. — ჩვენ?! მხოლოდ მერცხლები ვართ და სხვა არასფერი, ხალხი — კი...

ბუჰ, ბუჰ! ბუჰ! — გაისმა აშდროს ბაღში საზარელი გრიალი და ჩვენი მარდი და სწრაფი ცელქები სოფლისკენ გულგახეთქილები გაქაჩნნენ.

ანეცა.

გ ა ს ს რ თ ო ზ ი

დამნაშავეთა პატივმა ეხანაიაში. კულის ადმიკრელი ამბავი მოსხდა წითელ ზარსკვეს სასახლის კველასიში შადრდში. წმ. ჯვარის დაბების დროს ღვდელმა შარათო მის უდადგურეუსობას დელოფლ-მომრთველს თიანდახი, რამელხეღე ეწოა შუა ღვრტი შეკრული ჭადღებმა. ეს იყო ცხრა დამნაშავეთათვის სიკვდილით დასჯის გადწყვეტილება. დედელო მუხსლოთა დელოფლს და მოასხენ; „ხატეებს თუ არა, თქვენა უდადგურეუსობა დამნაშავეთა სასყელს? დელოფლმა ადღვეურეუსის სმით უხასუხა: „მე იმითვის მამატეებია და დმრთს ვეკლრება, რამ იმან ც მე მომტეკოს“.

ნიჭის მორჩილი. — სურათი ი. როსტკელასის.

— მოკლეს?! — გაცივრებით გავივორა ახალ-გაზღა მერხარით — რა კაცია ეს კაცი და რა შვადგენს მის იტონს?

სიკვდილით დასსეულთა შატეება წითელ ზარსკვეს ესმინაის სასახლეში დიდის სჩის შემოღებულა, მხოლოდ დამნაშავეთა შეწყობით — მათად უღლასტულს და გულ-ღვლოდ მსიყვეპატიობითა.

ნიჭის მორჩილი

1907/11/25
3.2

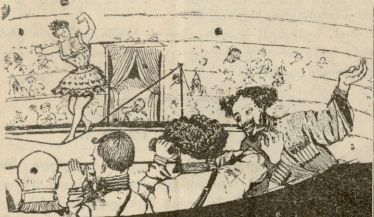
მეფეს მართმეველნი იფანდახს სიკვდილით დასჯის გადაწყვეტილების ქაღალდებით; მეფე აღიბუღებულ იდგება ერთ ქაღალდს და ამით განკურნობდა სოფელში შიშლილ ერის დამნაშავეთაგანს.

დადსნს იყო ასეთი ჩვეულება და არც ერთ მეფეს არ მოუწადინა იმის შეცვლა, ვიდრე ტანტზე არ ავიდა დელოთიანი იხსებულა მეორე.

წითელ მარსკვეს, რომელიც დელოთიანი ბარეკლად მოვიდა კეკელიანში ამ დღისთვის ნაყურისა, დაემოხა მუხლებზე ვერცხლის წინ.

მისთვის მცხეთის ფეხებზე წამოართვა დედას დამნაშავეთა სიკვდილით დასჯის ქაღალდები, მისთვის ორივე ხელი და დაიძახა: „მეოთხედ შეატყობს ხართ კვლავი, კვლავი განთავსდებით და აღე უკან აღმაც მთლიან წამზე ასეთივე შეწყალებით“.

მას შემდეგ კვლავ სიკვდილით დასასჯელს, რომლებსაც წარმოადგენენ უმაღლესად შესწავლად, ახატებენ სოფელ დასახლებულ კვლავს გამოკლებულად, და ამ დღეებულ მტკაოთის, რომელიც დელოთიანს იხსებულა მეორემ აწინა, დღემის სსტიკად ასრულებენ

ИСКУССТВЕННЫЕ МИНЕРАЛЬНЫЕ ВОДЫ
ЛАГИДЗЕ.

„სფორთი“ წამობანდით, ბატონო „გლანგები“ და „გალოა“ ვიქლიანს.
 ხმისანი. მთავარ პატარა ხანს, ვასწი, დამეკრე, ეგი მივტოვო და იქ წვიდეგი!...

სფორთი. თქვენი პირივე „გლანგები“, წამობანდით „ხასელანდით“ ნაბანდები მიქს უკლანდით არ მოვიდეთ!...

დღის მოქმედება

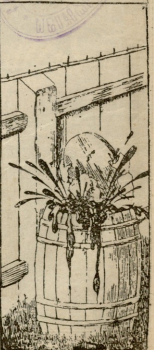
ტყუალდ ფულის დაბარგებს

აქედან ყურება სულოთი.

კა მთარბი, შენ, წითელ მტრანდექ ატრე... მოთ...

...

მე იმ დროს: მტაცებელ სისხლს მსმელ მტაცებელით შეურბადლებლად ესმოდნენ თავს ერთმანეთს გროვა-გროვად, თითო-თითოდ...
 ...სულთ და ფეხები კაცებისა, დაბანდებულ...
 ...დაბანდებულ ლეშები აღმინათა და ცხოველ-ყოველს...
 ...ვე ამის საბავლი, ველ მიზნელი სურნი სილითა. იხლოც კი